

Bugete fără secrete

Date. Analize. Politici

Buletin IUNIE 2017

www.viitorul.org
www.localbudgets.viitorul.org
www.localtransparency.viitorul.org

Economiile locale, incapabile să genereze venituri proprii

Mărimea bugetelor unităților administrativ-teritoriale (UAT) din R. Moldova este critic insuficientă pentru asigurarea dezvoltării durabile a colectivităților locale, iar administrațiile publice locale din R. Moldova dispun de puține surse de venituri în comparație cu multe alte guverne locale din întreaga lume.

În anul 2015, de exemplu, unui locuitor din Republica Moldova i-au revenit în medie 3 106 lei din bugetele locale, în scădere cu 11 lei față de 2014.

În 2015, veniturile bugetelor UAT s-au diminuat față de 2014 cu 48 de milioane de lei. Reducerea veniturilor bugetare ale UAT a fost determinată de reducerea critică a veniturilor fiscale - cu 660 de milioane de lei în 2015, comparativ cu 2014.

Ca o tendință pronunțat negativă poate fi apreciată descreșterea permanentă a locului impozitelor pe proprietate în totalul veniturilor publice locale. În același timp, impozitul pe bunurile imobiliare, cu condiția că este eficient administrat de APL, este cel care are potențial să furnizeze permanență, stabilitate și previzibilitate bugetelor locale.

Care este soluția pentru problemele cu care se confruntă APL din R. Moldova în domeniul veniturilor bugetare, aflați din pagina 7.

**Angela Secieru, doctor habilitat,
profesor universitar la ASEM**

E-GUVERNARE: Primărie „fără hârtie”, visul aleșilor locali

02

TOP: R. Moldova, pentru prima dată într-un clasament internațional al transparenței bugetare

05

RAPORT: Bugetele locale din R. Moldova, insuficiente pentru dezvoltarea localităților

07

FISC: Businessul, descurajat de „greșelile” funcționarilor

09

COMPETITIVITATE: Cele mai corupte raioane din R. Moldova

12

E-GUVERNARE

Primărie „fără hârtie”, visul aleșilor locali din R. Moldova

Acum cinci ani, Executivul de la Chișinău a anunțat cu mare fast că vom avea un „Guvern fără hârtie” în care toată documentația va circula în format electronic, astfel fiind făcute economii serioase la buget. Dacă la nivel central s-a reușit parțial această performanță, în raioane aleșii locali mai așteaptă să trăiască ziua în care vor munci „fără hârtie”. Acum au grijă de birourile folosite pe post de arhivă, unde sunt depozitate zeci de mii de acte, iar funcționarii mai sunt nevoiți să tipărească fel de fel de certificate și bonuri de plată, care sărăcesc anual bugetul unei primării cu câteva zeci de mii de lei.

„KILOMETRI DE HÂRTIE” CĂRAȚI DE LA POȘTĂ

Recent, primarul satului Feștelîța din raionul Ștefan Vodă a făcut publice câteva fotografii în care apare percepătorul fiscal din sat cărând un braț de hârtii. Erau niște chitanțe aduse de la poștă, care ulterior vor fi păstrate timp de cinci ani la primărie.

„Vine percepătorul cu kilometri de hârtie în secolul XXI. Așa arată o zi de lucru a unui percepător fiscal când încasează 10 000 de lei de la 45 de per-

soane fizice, câte opt chitanțe de la fiecare. În total: 360 de chitanțe. Apoi, la poștă 360 de plăți introduse pe fiecare chitanță separat, ceea ce durează cam patru ore. Plus la asta, trebuie de introdus în registre la fiecare cont, să faci borderouri. E-guvernare ziceți? Reformă teritorială ziceți? Poate mai întâi ne gândim la oameni și facem descentralizare, e-guvernare reală?”, îi întreabă retoric pe guvernanți primarul Nicolae Tudoreanu.

Situația e comună pentru toate satele din republică. „La primărie se face al doilea exemplar la aceste chitanțe și pe urmă perceptorul se mai duce o dată cu brațul de hârtii la poștă. Așa e la noi”, precizează Ion Bâzu, un alt ales local din satul Cârpești, Canteмир. Bonurile se păstrează cinci ani în cadrul instituției, după care sunt trimise în arhiva raională.

ZECI DE MII DE LEI PENTRU HÂRTIE ȘI CONSUMABILE LA IMPRIMANTĂ

Domnul Bâzu recunoaște că s-ar face economii bune în buget, dacă mai multe servicii ar fi electronice: „Pentru hârtie și cerneală la imprimantă și xerox cheltuim anual aproximativ 40 de mii de lei, pentru că tipărim și diverse certificate care se dau gratuit la cetățeni: de stare civilă, de deces, de moștenire sau anchete sociale”. Potrivit site-ului localbugets.viitorul.org, autoritățile din Cârpești gestionează anual aproximativ două mili-

oane de lei. „Nu vă uitați că bugetul este mărișor. Aceste 40 de mii de lei înseamnă foarte mult, pentru că majoritatea banilor pe care îi avem sunt destinați pentru salarizare și întreținere. Pentru restul rămân cam 10%”, explică primarul.

Întrebat dacă vede o soluție pentru a rezolva problema în era tehnologiilor informaționale, alesul local este cam sceptic: „Atâta timp cât noi colectăm taxele locale și trebuie să le depunem în numerar, eu nu văd o schimbare. O variantă ar fi ca fiecărei persoane să-i dăm datele bancare și să meargă să achite singură la poștă sau la bancă. Dar acordăm servicii pentru locuitorii noștri și nu putem să-i purtăm pe drumuri. Atâta timp cât noi depunem numerarul, o să umblăm cu valul de hârtii încolo și înapoi”.

TONE DE HÂRTII ÎN ARHIVĂ

Toate actele perfectate de funcționarii locali se păstrează mai mulți ani în birourile „specializate” ale primăriilor, care cu timpul devin neîncăpătoare.

„Avem tone de hârtii în arhiva noastră. Bine că este la etajul doi și nu ajung șoarecii acolo”, glumește primărița din Slobozia Mare, Cahul, care mai adaugă faptul că „te ia amețeala”, dacă ești nevoit să cauți vreun act mai vechi prin arhivă.

Potrivit Valentinei Carastan, e-guvernare la sat nu există deloc. Mai mult, funcționarii locali fac o muncă zadar-

nică atunci când sunt nevoiți să elibereze diverse acte pe hârtie, în timp ce informația există în format electronic la nivel central.

„Foarte multe certificate se dublează. Cetățeanul se adresează pentru unele servicii la raion și acolo cer acte de la noi. De exemplu, un certificat care să ateste dacă are omul cotă de pământ, dacă e căsătorit sau nu. La ce bun aceste hârtii, dacă noi toată depunem darea de seamă la instituțiile competente și există în baza lor de date? Trebuie omul să umble pe drumuri”, se vâicărește primărița.

Pentru a economisi măcar puțin din buget pentru hârtie, consilierii locali din Slobozia Mare au pus taxe simbolice pentru certificatele eliberate de primărie - între 50 de bani și un leu.

MUNCA COLOSALĂ ALUNGĂ FUNCȚIONARI

O altă problemă ce nu poate fi neglijată la nivel local este lipsa angajaților care nu se înghesuiesc să vină la muncă pentru salarii de două mii de lei pe lună. „Cine o să vină să ducă evidența la un morman de hârtii pentru un salariu de nimic?”, întreabă primarii.

„Din 2015, la noi s-au schimbat trei secretari ai Consiliului local, trei contabili-șefi, doi ingineri cadastrali și doi perceptorii fiscali. Acum avem un perceptor, dar doamna este la pensie și e bolnavă. Se chinuiește ea cu munca, dar e foarte responsabilă. Rămâne

și peste program, vine și sâmbătă, și duminică. Nu reușește cu toate prostiile pe care le-au scornit guvernării. Tot ea duce la fiecare familie invitațiile ca oamenii să plătească impozitele. Localitatea e foarte mare și o mai ducem uneori cu mașina. Funcționarii sunt nevoiți să lucreze în zilele libere și parcă mă simt că aș abuza de ei, dar la rândul meu eu sunt abuzată de guvernare prin condițiile de muncă ce ni s-au creat în primărie”, povestește Valentina Carastan.

„NE ZBATEM CA PEȘTELE PE USCAT”

„Cu mare greu am rezolvat problema. Cu două luni în urmă, s-a pensionat receptorul fiscal și a plecat contabilă. Am angajat două doamne, dar nu știu cât vor rezista. Deocamdată, soții le sunt peste hotare și își pot permite să lucreze cu două mii de lei, dar pe urmă...”, cade pe gânduri primarul Ion Bâzu.

Potrivit acestuia, la Cârpești fiecare funcționar din primărie îndeplinește și atribuții străine: „Receptorul fiscal mai pregătește actele pentru ieșirea

oamenilor la pensie, iar inginerul cadastral pune persoanele la evidență, face lucrul de militărie și altele”.

Aleșii locali își doresc descentralizare totală, pentru a-și putea trasa singuri statele de personal și a decide mărimea salariilor. „Cea mai mare prostie este că Guvernul nu ne permite să angajăm alte persoane și plafonează salariile. Ne zbatem ca peștele pe uscat. Vrem descentralizare normală, măcar așa cum s-a făcut cu Fondul rutier, ca să putem să activăm în continuare”, își spune doleanțele Ion Bâzu.

„Noi am găsi bani în buget pentru unu-doi angajați în plus. Și nu înțeleg de ce ne țin la salarii de două mii de lei, dacă oricum nu fac transferuri de la Chișinău și noi achităm aceste salarii. Câte o mie de lei am mai găsi noi să le punem oamenilor ce fac o muncă colosală în sat. Dar las că termină guvernării treaba cu votul mixt și poate pe urmă se vor gândi și la noi. E tristă situația acum”, concluzionează Valentina Carastan.

Stela Mihailovici

Zeci de milioane de lei anual pentru e-guvernare

În anul 2010, la Chișinău a fost creat Centrul de Guvernare Electronică, finanțat anual cu zeci de milioane de lei, în mare parte bani luați cu împrumut de la partenerii externi de dezvoltare. În bugetul de stat pentru anul curent au fost prevăzute 18 milioane de lei pentru continuarea unor proiecte de e-Transformare. Au fost inițiate negocieri cu Banca Mondială pentru finanțarea unui nou proiect „Modernizarea serviciilor publice guvernamentale”. Chișinăul a cerut un avans de credit de 1,7 milioane de dolari de la Banca Mondială.

Inițiativa „Localități transparente, competitive și sustenabile financiar” este implementată de IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu Institutul pentru Reforme Economice și Sociale din Slovacia (INEKO), cu susținerea financiară a Programului de Asistență Oficială pentru Dezvoltare al Republicii Slovace (SlovakAid) și Ambasada SUA în Republica Moldova. Proiectul are drept scop creșterea transparenței, responsabilității financiare și competitivitatea autorităților locale din Republica Moldova.

TOP

R. Moldova, pentru prima dată într-un clasament internațional al transparenței bugetare

Un clasament internațional al transparenței bugetare va include, pentru prima dată în 2017, și R. Moldova. Concluzia experților este că R. Moldova are un loc bun în clasificarea funcțională a bugetului public, dar mai există o serie de lacune care trag poziția țării noastre în jos.

Colectarea datelor pentru R. Moldova, necesare acestui clasament, a fost realizată de către experții IDIS „Viito-

rul”. Clasamentul internațional va fi făcut public mai târziu, dar Buletinul „Bugete fără secrete” vă propune

principalele concluzii ale experților cu privire la transparența bugetară a R. Moldova.

Inițiativa „Localități transparente, competitive și sustenabile financiar” este implementată de IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu Institutul pentru Reforme Economice și Sociale din Slovacia (INEKO), cu susținerea financiară a Programului de Asistență Oficială pentru Dezvoltare al Republicii Slovace (SlovakAid) și Ambasada SUA în Republica Moldova. Proiectul are drept scop creșterea transparenței, responsabilității financiare și competitivitatea autorităților locale din Republica Moldova.

clasament internațional privind transparența bugetară.

„Unele dintre ele nu țin de competența nemijlocită a Ministerului Finanțelor sau a Guvernului, însă afectează scorul țării. Un astfel de indicator este votarea cu întârziere a Legii bugetului, care în R. Moldova se întâmplă deja mai mulți ani la rând. De asemenea, în proiectul Legii bugetului sunt prezentate doar sumar bugetele instituțiilor publice, ceea ce împiedică o analiză a eficienței utilizării banilor publici pe fiecare instituție în parte”, continuă expertul economic.

O altă scăpare este și lipsa prognozelor pentru câțiva ani înainte a cheltuielilor bugetare clasificate funcțional și economic. Printre alte probleme majore, care afectează puternic transparența bugetară a R. Moldova, se mai numără lipsa de informații privind întreprinderile de stat în proiectul și Legea bugetului. Bugetul de stat al R. Moldova nu prezintă deloc informații privind transferurile de la și spre întreprinderile de stat.

Potrivit lui Veaceslav Ioniță, o altă omisiune, „care poate fi corectată relativ ușor”, este ca autoritățile responsabile să facă publice informațiile legate de obligația instituțiilor de stat de a face propunerile de buget și data-limită până la care trebuie să le transmită, la fel ca și cea privind termenul real când au fost prezentate propunerile de către fiecare instituție în parte. „Drept concluzie, putem spune că R. Moldova are un grad acceptabil de transparență bugetară, însă este necesar de atras atenția, în următorii ani, la prezentarea datelor detaliate pe diverse instituții publice și întreprinderi de stat”, a concluzionat expertul de la IDIS „Viitorul”, Veaceslav Ioniță.

R.L.

„POZIȚIE FOARTE BUNĂ”

Potrivit lui Veaceslav Ioniță de la „IDIS „Viitorul”, R. Moldova a avansat puternic în ultimii ani în ceea ce privește transparența bugetară și accesul la informații privind banul public.

„Astfel, R. Moldova are o poziție foarte bună în ceea ce ține de clasificarea funcțională a bugetului public, care este compatibilă cu standardele internaționale. Proiectul de buget oferă informații privind clasificarea economică a cheltuielilor, care de asemenea sunt în conformitate cu standardele internaționale. În ultimii ani, Ministerul Finanțelor utilizează bugetarea pe programe conforme standardelor internaționale, ceea ce crește gradul de transparență bugetară a țării, iar bugetul prezintă detaliat toate sursele de venit. Totodată, documentația anexată la proiectul Legii bugetului oferă informația macroeconomică necesară care stă la baza construcției bugetare”, a constatat Veaceslav Ioniță.

Prezentarea informației clasificate pe criterii funcționale și economice pentru anul precedent este un alt element pentru analiza bugetară, iar bugetul public conține date generale privind fondurile extrabugetare și mijloacele speciale ale instituțiilor publice, ca parte componentă a veniturilor publice naționale.

„Un element esențial al transparenței bugetare este relația bugetului de stat cu bugetele locale. În prezent, toată informația privind transferurile din bugetul de stat către bugetele locale sunt parte componentă a bugetului de stat, factor ce contribuie semnificativ la creșterea transparenței bugetare a țării”, susține expertul IDIS „Viitorul”.

CE AFECTEAZĂ POZIȚIA DIN CLASAMENT A R. MOLDOVA

Totuși, Veaceslav Ioniță notează și „anumite scăpări”, care trag în jos poziția generală a țării în acest

RAPORT

Bugetele locale din R. Moldova, insuficiente pentru dezvoltarea localităților

Mărimea bugetelor unităților administrativ-teritoriale (UAT) din R. Moldova este critic insuficientă pentru asigurarea dezvoltării durabile a colectivităților locale, în anul 2015 unui locuitor din Republica Moldova revenindu-i din bugetele locale în medie 3 106 lei, în scădere cu 11 lei față de 2014.

Aceasta este una dintre concluziile Raportului privind evaluarea calității finanțelor publice locale ale 50 de APL incluse în proiectul „Îmbunătățirea controlului financiar al autorităților publice locale în Republica Moldova”, semnat de Angela Secieru, doctor habilitat, profesor universitar la ASEM. Vedeți mai jos un rezumat al acestui raport:

VENITURI CU MULT MAI MICI DECÂT ALE ALTOR ADMINISTRAȚII LOCALE DIN LUME

Administrațiile publice locale din Republica Moldova dispun de puține surse de venituri în comparație cu multe alte guverne locale din întreaga lume. Anul 2015 se evidențiază, comparativ cu ceilalți ani cuprinși în analiză, printr-o evoluție extrem de nefavorabilă a veniturilor bugetelor UAT. Astfel, este pentru prima dată când veniturile totale ale bugetelor UAT scad compara-

tiv cu anul precedent. În 2015, acestea s-au diminuat față de 2014 cu 48 de milioane de lei. Reducerea veniturilor bugetare ale UAT a fost determinată de reducerea critică a veniturilor fiscale - cu 660 de milioane de lei în 2015, comparativ cu 2014. Mărimea bugetelor UAT este critic insuficientă pentru asigurarea dezvoltării durabile a colectivităților locale,

în 2015 unui locuitor din Republica Moldova revenindu-i din bugetele locale în medie 3 106 lei, în scădere cu 11 lei față de 2014.

În perioada anilor 2014-2015, dezechilibrul financiar interguvernamental s-a accentuat, înregistrând cea mai mare valoare din ultimii 15 ani, evoluție reflectată în creșterea ponderii transferurilor în finanțarea serviciilor publice

Transparența bugetară a orașelor, satelor și raioanelor în Moldova

Peste 140 000 date pentru peste 930 de localități

Caută un oraș sau o localitate

TRANSPARENȚA GUVERNĂRII LOCALE

locale. Implementarea noii metodologii de calcul al transferurilor, eforturile insuficiente depuse de autoritățile APL de a crește contribuția veniturilor proprii la formarea veniturilor bugetare, mediul politic, economic, social și demografic nefavorabil explică în mare parte acest regres.

CENTRALIZARE FINANCIARĂ

Cunosc evoluții pozitive sursele de venituri care sunt asociate mai degrabă cu centralizarea, decât descentralizarea financiară. În acest sens, se evidențiază, în special în perioada anilor 2014-2015, creșterea considerabilă a transferurilor. Astfel, în 2015 transferurile au crescut cu 3,057 miliarde de lei comparativ cu 2013.

În consecință, pe segmentul temporal 2009-2015, perioada 2014-2015 se caracterizează prin cel mai scăzut grad de descentralizare financiară înregistrat la nivelul UAT din Republica Moldova.

Bugetele UAT dispun de un potențial financiar insuficient, economiile locale confruntându-se cu incapacitatea de a genera venituri proprii în volumul necesar.

Ca o tendință pronunțat negativă poate fi apreciată descreșterea permanentă a locului impozitelor pe proprietate în totalul veniturilor publice locale. În perioada 2014-2015, comparativ cu anii precedenți, impozitul pe bunurile imobiliare a înregistrat cele mai mici ponderi: 3,1 și, respectiv, 3,3%. În același timp, impozitul pe bunurile imobiliare, cu

condiția că este eficient administrat de APL, este impozitul care are potențial să furnizeze permanență, stabilitate și previzibilitate bugetelor locale.

În aceeași perioadă, veniturile bugetare provenite din granturi au înregistrat creșteri continue. În 2015, acestea au crescut cu 179 de milioane de lei. În același timp, trebuie conștientizat faptul că această sursă de venituri bugetare nu se caracterizează prin stabilitate, previzibilitate și permanență - calități importante și principiale pentru un proces bugetar credibil. Din acest motiv, această sursă de venituri bugetare trebuie privită doar ca o fiind una suplimentară.

FINANȚĂRILE PE CRITERII POLITICE, PRONUNȚATE

Bugetele locale ale UAT analizate se caracterizează printr-o volatilitate pronunțată a întregului sistem de finanțe locale.

În cazul UAT analizate, planificarea financiară și bugetară este nesatisfăcătoare: valorile pozițiilor bugetare depășesc frecvent sau sunt considerabil sub nivelul prognozat cu impact negativ pronunțat asupra dezvoltării economice locale. În consecință, procesul bugetar în Republica Moldova, și nu doar la nivelul UAT analizate, nu produce bugete credibile.

Deși din 2014-2015 a fost implementată reforma relațiilor inter-bugetare, totuși aspectele legate de favorizarea financiară a autorităților publice lo-

cale (APL) după criteriul politic sunt puternic pronunțate.

Lipsa indicatorilor statistici de măsurare a diferitor aspecte ale economiei locale creează dificultăți în evaluarea impactului bugetelor locale asupra acestora.

Pentru ca APL din Republica Moldova să funcționeze eficient, este important să existe o legătură clară între deciziile privind cheltuielile și cele legate de veniturile bugetare: cei care iau decizii referitoare la cheltuieli ar trebui, de asemenea, să ia decizii privind veniturile. Tipul veniturilor trebuie să corespundă tipului de cheltuieli finanțate. Această legătură directă trebuie să aibă, drept rezultat, o APL mai responsabilă și contribuabili mai puțin opuși plății impozitelor și taxelor, atunci când știu unde se îndreaptă contribuția lor bănească de impozitare.

REFORMAREA IMPOZITULUI PE PROPRIETATE, NECESARĂ

Reieșind din problemele și provocările cu care se confruntă APL din Republica Moldova în domeniul veniturilor bugetare, se impune dezvoltarea și aplicarea tehnicilor și instrumentelor de management financiar la nivelul autorităților APL.

Impozitul pe proprietate este un impozit bun pentru APL, dar în Republica Moldova este critic necesară reformarea acestuia.

Angela Secieru, doctor habilitat, profesor universitar la ASEM

FISC

Businessul, descurajat de „greșelile” funcționarilor

Un om de afaceri din R. Moldova a descoperit cu stupeoare, la începutul lunii iunie curent, că de pe contul uneia dintre firmele sale a dispărut jumătate din sumă.

Este vorba de Alexandru Slusari, președinte al Asociației „UniAgroProtect” până la începutul primăverii 2017, care este proprietarul a două firme – una se ocupă cu intermedierea procurărilor de semințe de floarea-soarelui și porumb, iar a doua activează în domeniul asigurărilor agricole.

În încercarea de a afla ce s-a întâmplat, omul de afaceri a descoperit că e vorba de o „greșeală” a Serviciului Fiscal de Stat, oficiul din sectorul Râșcani al capitalei. Acum, va trebui să aștepte cel puțin jumătate de an pentru a-și recupera banii: „Problema este că statul face greșeala în zece secunde, dar recuperarea materială a acestei greșeli durează foarte mult”. Ce ieșire din situație a găsit Alexandru Slusari, aflați din interviul de mai jos, acordat Buletinului „Bugete fără secrete”.

Dle Slusari, cum ați descoperit lipsa banilor de pe contul firmei care vă aparține?

Totul este oribil de simplu. M-am dus pe 8 iunie curent la bancă să fac niște operațiuni. Conturile celor două firme ale mele sunt deservite de aceeași bancă și eu am o regulă – de fiecare dată când vin, le verific. Știam cazuri când angajații băncii făceau diferite lucruri, nu m-am gândit niciodată la fisc, de aceea eu îmi verific conturile la fiecare două-trei zile.

Am depistat că pe contul întreprinderii mele individuale, care se ocupă cu intermedierea procurărilor de semințe, suma este prea mică, comparativ cu ceea ce a fost data trecută. Când am solicitat descifrarea de la bancă, mi-au explicat că, pe data de 6 iunie, a venit o solicitare de la fisc, conform art. 197 din Codul Fiscal, ca să încaseze de la firma mea, în calitate de impozit pe venit pentru anul trecut, suma de 24 de mii de lei, plus 638 de lei penalitatea și alte 667 de lei drept amendă.

Aveți datorii la Inspectoratul Fiscal de Stat?

Nu. Am rămas perplex când am văzut că, practic, mai mult de jumătate din suma care trebuia să fie la mine pe cont a fost sustrasă de fisc, fără ca să fiu anunțat.

Conform legislației, ei nu sunt obligați să mă informeze când fac încasări. Dar dacă la noi guvernarea spune că face parteneriat cu businessul, că ea are mai mult rol de audit decât de agent fiscal în raport cu oamenii de afaceri, nu era o problemă pentru ei să mă anunțe.

Mai ales că întreprinderea mea individuală activează din anul 2005, iar timp de 12 ani am achitat în permanență impozitele în avans.

Cu părere de rău, nu m-a informat nici banca și fiscul a încasat impozitul pe venit pentru activitatea din anul trecut. Adică, suma pe care eu deja am plătit-o. Pur și simplu au greșit.

V-ați dus la inspectorii fiscali să clarificați această situație?

S-a dus contabilă la Oficiul fiscalului din sectorul Râșcani și cei de acolo i-au explicat că greșeala s-a produs din cauza reorganizărilor care au loc acum în instituție.

Și-a cerut cineva scuze? Cum veți recupera banii?

Oficial, nimeni nu și-a cerut scuze. Problema este că statul face greșeala în zece secunde, dar recuperarea materială a acestei greșeli durează foarte mult. Acum sunt două soluții pentru rezolvarea acestei probleme – sau eu scriu cerere și solicit ca acești bani să fie utilizați pentru impozitele ulterioare, lucru care nu îmi convine, fiindcă e vorba de o sumă foarte mare. Eu nu știu, deocamdată, care va fi activitatea mea nici măcar în următorul semestru și sustragerea acestei sume este foarte dureroasă pentru mine. Varianta cu folosirea banilor pentru următorii ani nu mă aranjează.

A doua variantă este să scriu o cerere, ceea ce am făcut deja, prin care solicit întoarcerea banilor. Doar că, pentru întoarcerea banilor, fiscul trebuie să vină, să facă un control, să

analizeze nu știu ce... Chiar dacă ei recunosc că au greșit, așa e procedura. După asta emit un act și întorc banii. În mod legal, acest lucru trebuie să se întâmple în 60 de zile, dar specialiștii spun că, în cel mai bun caz, eu voi vedea banii peste jumătate de an.

Ce riscuri există pentru firma Dvs. deposedată din „greșeală” de peste 25 de mii de lei?

Vă spun sincer, pentru mine a fost o lovitură foarte puternică, fiindcă eu trebuia să trăiesc cu acești bani până la sfârșitul anului, să mai plătesc serviciile, niște activități și să-mi întrețin familia. Aceștia erau banii de rezervă. Acum, am fost nevoit să fac un împrumut de mărimea sumei care a fost sustrasă de pe cont, minus impozitele pe care trebuia să le achit pentru al doilea semestru, și așa am ieșit din situație temporară. Să nu fi fost această soluție, situația era aproape catastrofală.

Dle Slusari, Dvs. aveți și activitate politică, sunteți membru al unui partid din opoziție. Credeți că există vreo legătură între acest aspect și decizia fiscalului?

Eu nu am probe să afirm că această greșeală este motivată politic. Contabilii mei spun că cei de la fisc cu care au vorbit își mușcă și coatele, afirmă că ei nu au vrut să se întâmple așa. Nu știu, nu am probe concludente că asta ar fi o presiune politică.

Mie mi-e greu să spun care este motivul real al acestei greșeli, dacă nu luăm în calcul aspectul politic. Sunt două variante. Prima: acum fiscul se află în proces de reorganizare și am înțeles că este un pic de haos și la ei. A doua: eu eram, până nu demult, cu sediul la Buiucani, dar în luna aprilie am schimbat adresa juridică a firmei și am trecut la Râșcani. Eu pot să presupun că acel executor nu s-a uitat,

deși cel de la Buiucani era obligat să treacă soldurile la Râșcani, și nu a observat sau acest lucru pur și simplu nu s-a făcut.

Mi-e greu să spun care este motivul. Cert este că ei au greșit, iar înainte de a face această greșală nici nu m-au contactat nici pe mine, nici pe contabilă.

Dvs. faceți afaceri de mai mult timp. Ați mai auzit de asemenea cazuri?

Am auzit, dar se refereau de regulă la anumite litigii, când unii agenți economici nu erau de acord cu suma impusă de fisc. Ca să fie scoși bani din greșală, însă, nu!

Contabilii mei spun că mai sunt asemenea cazuri, dar eu pentru prima dată văd ca, din greșală, jumătate din suma de pe contul firmei să fie sustrasă.

Acest caz vorbește și despre incompetența unor funcționari care creează probleme acolo unde acestea nu ar trebui să fie...

Incompetență, neatenție, haos... Dar o problemă mai gravă este, dacă nu luăm în calcul posibilitatea presiunii politice, mișcarea businessului precum că la noi este parteneriat.

Din punctul meu de vedere, dacă tu

vezi că există datorii la unii agenți economici, înainte de a încasa banii dă un telefon la firme și află ce s-a întâmplat. Eu niciodată nu am avut niciun bănuț datorie la stat, tot timpul am achitat impozitele în avans.

Niciodată nu am practicat economia tenebră, fiindcă acesta-i principiul meu – dacă pledez pentru combaterea acesteia, vreau să dau exemplu de la mine. Chiar dacă uneori pierd, n-am ascuns niciun bănuț în viața mea.

Și, dacă funcționarul de la fisc vede că firma care activează din 2005 nu a fost niciodată amendată, sancționată, iar acest moment trebuia deja să trezească o nedumerire, dacă vă bateți în piept cu parteneriatul pe care îl aveți cu businessul, dați un telefon la contabilă și spuneți. În jumătate de oră clarificăm problema și nu ajungeam într-o asemenea situație stupidă.

Aveți vreun mesaj pentru funcționarii care greșesc, având în vedere această experiență a Dvs.?

Funcționarii trebuie să fie competenți. Dacă acum se face reorganizare la fisc, să fie făcută încă o dată testările și să rămână doar profesioniștii care sunt atenți.

Totodată, dacă autoritățile vor să fie partenerii businessului, trebuie să abordeze cu atenție aceste relații. Or, ei au făcut această greșală în cinci secunde, dar eu am nimerit într-o situație dificilă. Verificați mai întâi istoria acestei firme, consultați oamenii de afaceri, discutați cu ei și apoi acționați.

Dle Slusari, credeți că asemenea decizii descurajează businessul din R. Moldova, care este o sursă importantă de venit, inclusiv pentru bugetele locale?

Pe mine, de exemplu, m-a descurajat. Eu nu mă ocup cu marea producere, am un business mic. Dar închipuiți-vă o asemenea greșală la întreprinderea „Draexlmaier”, de exemplu, sau la orice altă întreprindere, inclusiv autohtonă, cu 500 – 600 de angajați care trebuie să plătească salarii, să procure materie primă etc. Să fie sustrasă o jumătate din banii acestora din circuit, iar ei să fie nevoiți să aștepte jumătate de an ca să-și întoarcă suma...

În locul acestor directori, aș fugi din țară.

Vă mulțumim pentru interviu!

Raisa Lozinschi

COMPETITIVITATE

Topul celor mai corupte raioane din R. Moldova

Corupția reprezintă o amenințare pentru democrație, pentru supremația dreptului și a justiției, erodează principiile unei administrații eficiente și subminează economia de piață. De fenomenul corupției este afectată toată R. Moldova, inclusiv administrațiile raionale și locale.

Corupția reprezintă o amenințare pentru democrație, pentru supremația dreptului și a justiției, erodează principiile unei administrații eficiente și subminează economia de piață. De fenomenul corupției este afectată toată R. Moldova, inclusiv administrațiile raionale și locale.

OAMENII ÎȘI PIERD ÎNCREDEREA

În administrația publică locală, corupția, care pare să fie extinsă, este accentuată de lipsa unei definiții clare a responsabilităților, confuzie în separarea funcțiilor administrative de cele politice și o lipsă de transparență în procedurile administrative. La acestea se mai adaugă birocrăția excesivă și lipsa unui cadru legal adecvat pentru eficiența luptei împotriva corupției din administrația publică. Corupția sistemică și inegalitățile sociale, prezente la nivel local, duc la pierderea încrederii populației în administrație și oferă teren fertil pentru apariția politicienilor populiști.

Potrivit portalului <http://competitiveness.viitorul.org/>, raioanele din R. Moldova cel mai mult afectate de

corupție sunt Ștefan Vodă, Cimișlia, Nisporeni și Dondușeni, în timp ce municipiul Chișinău, raioanele Criuleni și Basarabeasca se află la polul opus.

INTERESE ILEGALE LA ȘTEFAN VODĂ

Ștefan Vodă este regiunea în care cele mai multe decizii luate de autorități stau la baza unor interese pecuniare ilegale. Autoritățile publice din acest raion sunt caracterizate printr-un interes ridicat al instituțiilor de stat în administrația locală, aplicarea slabă a legislației în instanța locală și perspective slabe de dezvoltare a afacerilor. În ce privește activitatea economică, raionul Ștefan Vodă se clasează pe locul doi după nivelul corupției în sectorul privat, depășind raionul Dondușeni, arată datele de pe <http://competitiveness.viitorul.org/>.

În același timp, datele Centrului Național Anticorupție (CNA) arată că în orașul Ștefan Vodă au fost documentate, în anul trecut, cinci acte de corupție cu implicarea funcționarilor.

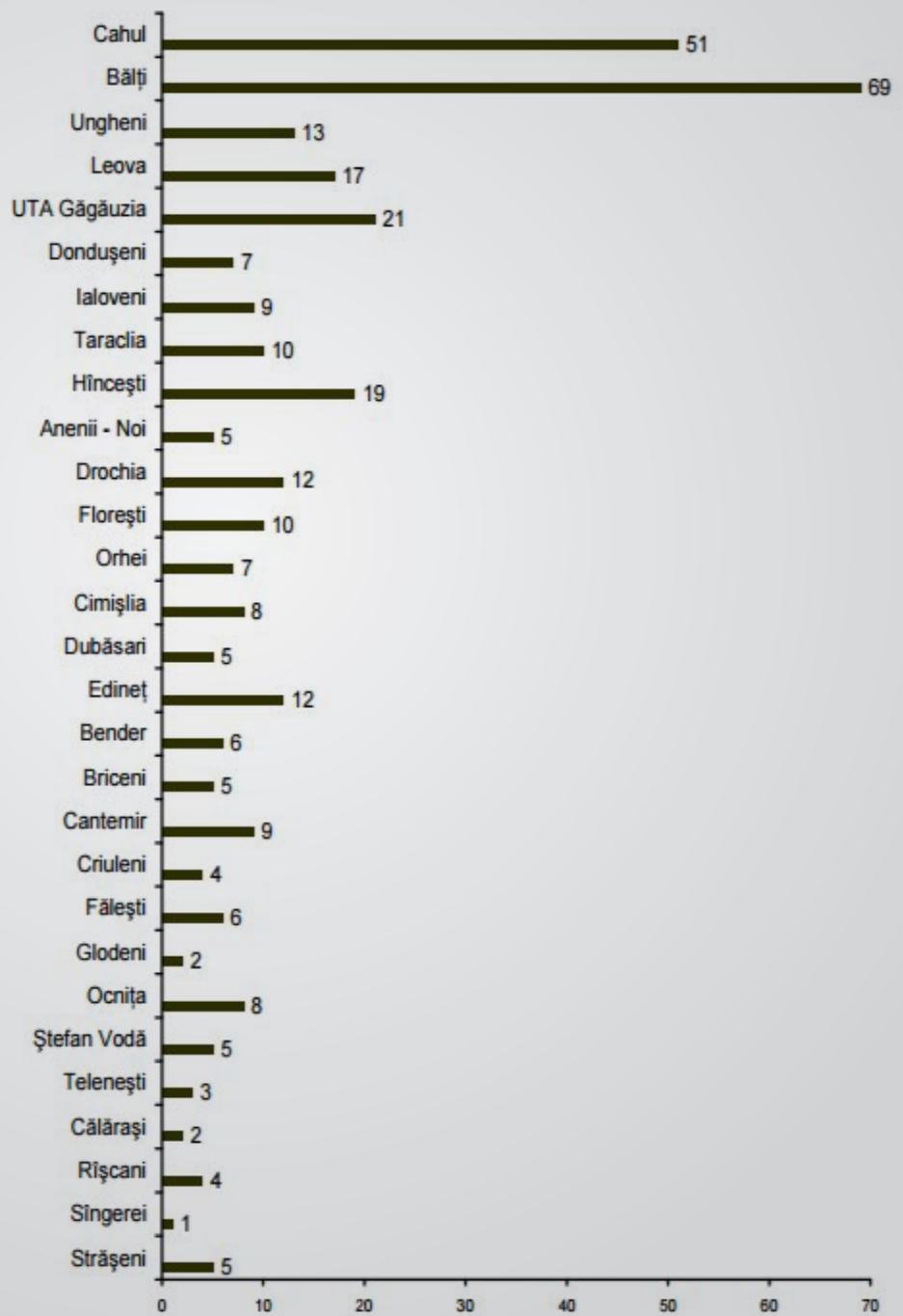
Raionul Ștefan Vodă este cel mai de est raion al R. Moldova. Activitatea economică în raion este una modestă și, respectiv, raionul se clasează pe poziția 26 din 35, conform indicelui competitivității.

Cei mai mulți agenți economici, aproximativ 90% din numărul total al celor înregistrați aici, sunt gospodării țărănești. În aceste condiții, volumul producției din raion se află pe ultimul loc printre cele 35 de raioane și municipii din R. Moldova.

Printre dezavantajele economice ale raionului Ștefan Vodă sunt veniturile mici din industrie, migrația internă a forței de muncă, așteptări salariale ridicate și comunicarea deficitară cu autoritățile locale.

Localitățile republicii cele mai afectate de fenomenul corupției au fost: mun. Chișinău – 501 infracțiuni înregistrate, mun. Bălți – 69, raioanele Cahul – 51, Hîncești – 19, UTA Găgăuzia – 21, Leova – 17, Ungheni – 13, Drochia – 12, Edineț – 12.

Acte de corupție depistate în localitățile RM, cu exc. mun. Chișinău (nr.)

CIMIȘLIA, CU PARC INDUSTRIAL, DAR FĂRĂ AGENȚI ECONOMICI

Și în raionul Cimișlia corupția atinge cote alarmante. Deciziile adoptate de către Consiliul raional sunt afectate într-o proporție ridicată de fenomenul corupției, lucru ce plasează acest raion pe cea de-a doua poziție în ce privește impactul corupției asupra autorității publice de nivelul II. Totodată, nivelul corupției în cadrul întreprinderilor private este și el unul evident, iar raionul Cimișlia ocupă locul trei la acest capitol, potrivit <http://competitiveness.viitorul.org/>.

Conform Indicelui mediului de afaceri, raionul Cimișlia ocupă locul 28 din 35. Activitatea economică în regiune este moderată, fiind cu 5% mai mică decât media pe țară. În anul 2013, în orașul Cimișlia a fost înființat un parc industrial, însă până în prezent aici au fost înregistrați doar doi rezidenți, iar din lipsa comunicațiilor și a infrastructurii, parcul industrial nu este activ.

Printre dezavantajele regiunii se numără șomajul, birocrația, economia

informală, migrația forței de muncă și lipsa investițiilor în tehnologii noi. Potrivit datelor Centrului Național Anticorupție, opt dosare legate de corupție, deschise în anul trecut, vizau funcționari din raionul Cimișlia.

BIROCRĂȚIA ÎNGHITE AFACERILE DIN NISPORENI

Raionul Nisporeni ocupă cea de-a treia poziție în ce privește deciziile afectate de corupție ale autorității raionale, potrivit Idicelului competitivității regiunilor, prezentat pe <http://competitiveness.viitorul.org/>. După nivelul corupției în sectorul privat, raionul Nisporeni ocupă locul 19 din 35. Autoritățile raionale din Nisporeni sunt caracterizate, potrivit opiniei mediului de afaceri, de birocrație, impozite locale ridicate și de o neîndeplinire a obligațiilor conform așteptărilor antreprenorilor.

Un caz răsunător de corupție din raionul Nisporeni este cel al primarului din satul Vărzărești, Constantin Ungureanu. Oficialul este cercetat penal pentru depășirea atribuțiilor de

serviciu, soldată cu un prejudiciu de circa 400 de mii de lei. Potrivit procurorilor, primarul i-a eliberat un agent economic, în luna decembrie 2015, un permis de excavare a nisipului pentru amenajarea unei plaje la iazul public din satul Vărzărești. Edilul a eliberat certificatul în lipsa unor documente oficiale, care i-ar fi permis agentului economic exploatarea și extragerea nisipului. Ulterior, firma a angajat persoane care au extras și transportat nisipul din cariera neautorizată din satul Șendreni la iazul din satul Vărzărești, până au fost prinși de oamenii legii.

Raionul Nisporeni se clasează în clasamentul Indicelui de dezvoltare a mediului de afaceri local pe poziția 20 din 35. Economia raionului este preponderent bazată pe sectorul agricol, industria vitivinicolă, de extragere și cea prelucrătoare.

În linii mari, industria locală are un grad scăzut de competitivitate, dar cu toate acestea mediul de afaceri este încrezător în potențialul de dezvoltare a regiunii și mai ales a turismului.

Nivelul corupției printre întreprinderile private

Raionul	Punctaj	Raionul	Punctaj
1 Dondușeni	4,33	18 Cahul	3,18
2 Ștefan Vodă	4,14	19 Nisporeni	3,17
3 Cimișlia	3,88	20 Fălești	3,13
4 Anenii Noi	3,83	21 Florești	3,12
5 Dubăsari	3,75	22 Edineț	3,12
6 Călărași	3,71	23 Glodeni	3,11
7 Orhei	3,71	24 Taraclia	3,07
8 Basarabeasca	3,67	25 Leova	3,07
9 Telenești	3,58	26 Strășeni	3,06
10 Criuleni	3,50	27 Șoldănești	3,05
11 Riscani	3,44	28 Rezina	3,00
12 Sîngerei	3,40	29 Ocnîța	2,79
13 Bălți	3,35	30 Ungheni	2,63
14 Briceni	3,29	31 Hîncești	2,50
15 Drochia	3,29	32 Căușeni	2,44
16 Ialoveni	3,27	33 UTA Găgăuzia	2,44
- Media la nivel de țară	3,23	34 Chișinău	2,44
17 Cantemir	3,21	35 Soroca	2,27

Impactul corupției asupra autorităților

Raionul	Punctaj	Raionul	Punctaj
1 Ștefan Vodă	4,43	19 Riscani	3,73
2 Cimișlia	4,19	20 Soroca	3,67
3 Nisporeni	4,15	- Media la nivel de țară	3,56
4 Dondușeni	4,08	21 Florești	3,47
5 Orhei	4,06	22 Sîngerei	3,47
6 Fălești	4,00	23 Ialoveni	3,46
7 Șoldănești	3,95	24 Hîncești	3,36
8 Briceni	3,87	25 Bălți	3,35
9 Dubăsari	3,85	26 Ocnîța	3,27
10 Rezina	3,83	27 Călărași	3,25
11 Telenești	3,83	28 Ungheni	3,17
12 Edineț	3,82	29 Strășeni	3,06
13 Cantemir	3,79	30 UTA Găgăuzia	3,04
14 Taraclia	3,79	31 Căușeni	3,00
15 Glodeni	3,78	32 Cahul	2,88
16 Drochia	3,77	33 Criuleni	2,57
17 Anenii Noi	3,75	34 Basarabeasca	2,56
18 Leova	3,73	35 Chișinău	2,48

organelor de drept din R. Moldova arată alt tablou. Potrivit Raportului de activitate a Centrului Național Anticorupție pentru anul 2016, cele mai multe infracțiuni de corupție au fost înregistrate în Chișinău - 501, urmat de Bălți cu 69 de cazuri.

În raionul Cahul au fost comise 51 de infracțiuni, iar în raionul Hâncești - 19. În clasamentul făcut de CNA sunt prezente și UTA Găgăuzia, Leova, Ungheni, Drochia și Edineț. Raioanele Sângerei, Ocnița, Călărași și Glodeni se bucură de cel mai mic număr de dosare de corupție - în aceste localități au fost doar câte 1-2 infracțiuni pe parcursul anului 2016.

Raportul CNA mai arată că jumătate dintre cauzele penale documentate în administrațiile publice locale țin de dobândirea sau înstrăinarea ilegală a terenurilor sau a unor imobile, cu implicarea funcționarilor primăriilor sau a consiliilor raionale sau municipale. Totodată, o treime dintre infracțiunile documentate se referă la exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu, urmate de falsul în acte publice și abuzul de putere, iar o altă categorie de infracțiuni, ce constituie în jur de 15%, ține de eliberarea sau refuzul eliberării unor autorizații și documente.

În 2016, Republica Moldova a înregistrat un scor al Indicelui Percepției Corupției (IPC) de 30 puncte și s-a plasat pe locul 123 din 176 de țări incluse în clasament (pentru comparație, în 2015 - 33 puncte și locul 103 din 168 de țări). IPC este cel mai utilizat indicator al corupției la nivel mondial. De remarcat faptul că rezultatele IPC 2016, prezentate de Transparency International, sunt cele mai proaste pentru Republica Moldova în ultimii cinci ani.

Ana - Maria Veverița

CORUPȚIA, (NE)EXISTENTĂ ÎN MUNICIPIUL CHIȘINĂU?

Surprinzător este faptul că, potrivit aceluiași top, în Chișinău aproape că nu ar exista corupție. Capitala ocupă ultima poziție la acest capitol, potrivit portalului de competitivitate lansat de IDIS „Viitorul”. Și reprezentanții sectorului privat au arătat că nivelul corupției este unul scăzut în Chișinău.

Cu toate acestea, datele CNA arată că anume autoritățile municipale din Chișinău sunt cele mai afectate de fenomenul corupției, aici înregistrându-se cele mai multe infracțiuni de acest gen. Acum, și primarul capitalei, Dorin Chirtoacă, se află în arest, fiind bănuit de depășirea atribuțiilor de serviciu în dosarul parcărilor cu plată din municipiu. Potrivit oamenilor legii, Chirtoacă și-ar fi somat verbal subalternii să semneze contractul de gestionare a parcărilor în următorii 25 de ani cu o firmă de la care ar fi urmărit să încaseze personal 13% din venituri.

Municipiul Chișinău este cea mai competitivă regiune din R. Moldova din punct de vedere economic, conform Indicelui de dezvoltare al mediului de afaceri la nivel local. Companiile de aici înregistrează cele mai ridicate cifre de afaceri, utilizează activ tehnologiile informaționale și oferă un salariu atractiv.

Potrivit experților de la Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”, riscurile corupționale pentru serviciile prestate de administrația locală a municipiului Chișinău se estimează la 111,7 milioane lei anual. Doar taxele neoficiale pentru eliberarea autorizațiilor în domeniul construcțiilor, publicității și comerțului s-ar cifra la 6 milioane de lei pe an.

AUTORITĂȚILE LOCALE, AFACERI ILEGALE CU PROPRIETATEA PUBLICĂ

Deși percepția businessului este reflectată astfel în topul competitivității elaborat de IDIS „Viitorul”, datele